

PANGERMENİZM / Alman Birliği

Dünya Savaşı Sonrası Kurulan Devletler

Polonya / Çekoslovakya / Litvanya / Estonya / Letonya / Finlandiya

Sırbistan genişledi, **YUGOSLAVYA** oldu

Monroe Doktrini 1823 / İnfirat

- ◆ ABD, Avrupalı devletlerin Amerika kıtasındaki sömürgecilik hareketlerine ve kendi sistemlerini Amerika kıtasına yaymalarına karşıdır.
- ◆ 1823'te ABD Başkanı Monroe tarafından ortaya konulmuş bir yalnızlık (**İnfirat**) politikasıdır.
- ◆ ABD, Avrupalı devletlerin arasındaki sorunlara, savaşlara ve politikalara karışmayacaktır.
- ◆ AMERİKA, AMERİKALILARINDIR" anlayışına sahiptir.
- 1921'de ABD'de yapılan Başkanlık seçimini Wilson'un kaybetmesiyle Monroe politikası yanlısı Harding'in kazanması sonucu ABD, I. Dünya Savaşı sonucunda ilk kez Monroe politikasından ayrıldı.

Şimdiki zamanı kat ederken gözlerimiz bağlıdır.

Milan Kundera

SSCB'NİN KURULUŞU VE ORTA ASYA TÜRKLERİ

1904 – 1905 Savaşı / Rus – Japon

- ◆ Japonya'nın Uzak Doğu'daki yayılcı politikasından vazgeçmek zorunda bıraktığı askeri çatışmadır.
- ◆ Kore ve Mançurya'daki nüfuz çekişmelerinden çıkmıştır.
- ◆ Japonya İngiltere'den destek alarak Mançurya'da Ruslara saldırdı.
- ◆ Modern çağda ilk kez bir Asya Devleti, bir Avrupa devletini yenilgiye uğrattı

1917 BOLŞEVİK İHTİLALİ

Bolşevikler / Menşevikler İhtilal Yanlıları / Çarlık yanlıları

St.petersburg / kadın işçileri / Çar. II.Nikola

Hayat şartlarının zorlaşması sonucu St. Petersburg'da kadın işçilerin başlattığı grevin devrime dönüşmesidir.

Çar II. Nikola tahtından çekilmiştir.

Duma / Lenin

Devrim sonrası kurulan meclisin adı DUMA'dır. (1905) Duma Meclisi tarafından kurulan geçici hükümet yetkiyi devraldı.

Bolşevikler, sürgünde bulunan LENİN'in dönmesiyle geçici hükümeti devirmeye karar verdiler.

- ❑ I. Dünya Savaşı devam ederken toplumda barış sesleri yükselmeye başladı. Ordudan kaçanların sayısı arttı.
- ❑ Bolşevikler, “ **BARIŞ, EKMEK ve TOPRAK** vadinde bulunarak destek topladı. Ekim 1917’de geçici hükümeti devirdiler.
- ❑ Müttefikler, ihtilal öncesi Çarlık Rusya’sına yardım götürmek istediler.
- ❑ Yardımların ulaşamaması sonucu Çar II. Nikola çekilmek zorunda kaldı.
- ❑ Bolşevikler ile Menşevikler (Çarlık yanlıları) arasında 3 yıl iç savaş sürdü.

Bunları Bilelim

☞ Ana → Maksim Gorki

ANA adlı eserinde 1917 Ekim devrimini anlatan ünlü Rus yazar **MAKSİM GORKİ**’dir.

☞ Romanov Hanedanlığı

Bolşevik İhtilali ile Çar II. Nikola’nın tahttan çekilmesiyle Rusya’da **ROMANOV HANEDANLIĞI** sona ermiştir.

☞ Lenin / Troçki / Stalin / Galiyev

Bolşevik İhtilali’nin “Dört Büyükleri” olarak kabul edilen kişiler

☞ Başkent: Petersburg → Moskova

Lenin’in döneminde başkent Petersburg’tan **MOSKOVA**’ya taşınmıştır.

☞ Çeka

Lenin’in kurduğu ve KGB’nin temelini oluşturan haber alma (istihbarat) teşkilatının adı **ÇEKA**

☞ Beyaz Ordu / Kızıl Ordu / Troçki

- ◆ Bolşeviklere karşı mücadele eden
- ◆ Çarlık yanlısı ordunun adı **BEYAZ ORDU**
- ◆ Bolşevik ordusunun adı **KIZIL ORDU**
- ◆ Kızıl Ordu’nun başındaki isim **TROÇKI**

☞ 1921 Nep / Lenin

- ◆ Lenin’in 1921’de açıkladığı ekonomik politikadır.
- ◆ Tarım ürünlerine el koyulmaktan **VAZGEÇİLDİ**.
- ◆ Köylülerin ürünlerine pazarlama özgürlüğü getirildi.
- ◆ Küçük esnaflara ve tüccarlara kolaylık sağlandı.
- ◆ Yirmi kişiden az kişilerin çalıştığı işletmelerin devletleştirilmesinden **VAZGEÇİLDİ**.
- ◆ Devlet, bankalar, büyük sanayi işletmeleri ve ulaşım üzerindeki egemenliğini korudu.

☞ 1921 Nep → 1927 Stalin Sosyalizm

STALİN, 1927’de **NEP**’e son verip **SOSYALİZM**’i başlattı.

1922 Rapallo Antlaşması Almanya / SSCB

1922'deki Cenevre Konferansı sırasında Almanya ve Sovyet Rusya bir araya gelerek ticari ilişkileri geliştirmek amacıyla yapıldı.

İhtilal 1917 / SSCB 1923

Sovyet Rusya, SSCB adını 1 Ocak 1923'te almıştır.

❑ **LENİN** 1924'te ölmüştür. Yerine **STALİN** geçmiştir.

1928 Kollektifleştirme / Stalin

- ◆ STALİN'in ekonomik politikasıdır.
- ◆ 1928'de ilk beş yıllık ekonomi planı hazırlandı.
- ◆ Amaç, kendi öz kaynakları ile kalkınmak
- ◆ Köylülerin küçük topraklarını makinelerle donatmış, büyük çiftlikler halinde birleştirerek **KOLEKTİFLEŞTİRME** politikası izlemiştir.
- ◆ Köylü tarafından tepkiyle karşılandı.
- ◆ Stalin, bu politikanın uygulanması için 4 Milyon köylüyü öldürdü

Boş konuşan insan çana benzer, içi boş olduğu için çok ses çıkarır!

Orhan Veli Kanık

1905 İhtilali

- ◆ Ruslar, Altın orda devletinin yıkılması sonrası Türk Hanlıklarının arasındaki iç çekişmeden yararlanarak hanlıkları ele geçirmeye başladı.
- ◆ İlk ele geçirdiği hanlık **KAZAN HANLIĞI** (XVI. yy)
- ◆ Ruslar, XIX. yüzyıla kadar Doğu Türkistan hariç Türk Hanlıkların tamamını ele geçirdi.
- ◆ XX. yüzyılın hemen başında Çarlık yönetimini baskıcı idaresi Türklerden başka Rus olmayan diğer milletleri de harekete geçirmiş ve 1905 İhtilali çıkmıştır.

Yusuf Akçura / İsmail Gaspıralı

- ◆ Bu yıllarda Yusuf Akçura ve İsmail Gaspıralı'nın çalışmalarının da etkisiyle 1905'te "**Rusya Müslümanları I. Kongresi**" gayri resmî olarak toplandı.
- ◆ İkinci ve üçüncü kongre sonucunda **Müslüman Birliği Partisi** kurularak Duma'ya temsilciler gönderildi.

İsmail Gaspıralı 1851 - 1914

- ◆ Türkçülük – Turancılık akımının temsilcilerindendir.
- ◆ "Dilde, işte, fikirde birlik" düşüncesinin sahibidir.
- ◆ Kadınlar için Alem-i Nisvan adlı dergi çıkardı.
- ◆ Türk ülkelerinde "Ortak Türkçe" olması için çalıştı
- ◆ Eğitimde Usul-u Cedit (Yeni Usul) hareketinin olması gerektiği yönünde yazılar yazdı.

Ceditçilik

- ◆ Rusya Müslümanları arasında yaygınlaşan eğitimde başlayan yenilik hareketleridir
- ◆ İsmail Gaspıralı tarafından başlatıldı
- ◆ Türk Milli bilincinin gelişimi ve Türk halklarının bağımsızlık mücadelelerine önemli bir fikri etkisi olmuş bir hareket olarak nitelendirilebilir.

Zeki Velidi Togan 1890 – 1970

Tarih yapan ve tarih yazan

- ◆ 1909'da "Türk Tarihi ve Arap Edebiyatı Tarihi Muallimi" oldu.
- ◆ 1913 – 1914 Fergana'da Yusuf Has Hacip'in Kutadgu Bilig adlı eserin bir nüshasını buldu
- ◆ 1916'da Rus Meclisi olan DUMA meclisinde Ufa temsilcisi oldu
- ◆ Türkistan'da Enver Paşa ile çalıştı
- ◆ Basmacı hareketinin içinde bulundu
- ◆ Türkistan Milli Birliği'nin kurucusu ve ilk başkanı olmuştur.
- ◆ 1920'lerde Türkiye'ye geldi. Burada Maarif Vekâleti Tercüme Heyeti içine girdi.
- ◆ 1935'te Avrupa'nın Üniversitelerinde ders verdi
- ◆ İstanbul Üniversitesi'nde Umumi Türk Tarihi Kürsüsü'nü kurdu.
- ◆ Ordinaryüs Profesör oldu.
- ◆ Önemli eserleri Tarihte Usul ve Umumi Türk Tarihine Giriş

1916 Milli İstiklal Ayaklanması

- ◆ Siyasî ve kültürel haklarının verilmesini isteyen Türkler, bu istekleri reddedilince 1916'da Türkistan Millî İstiklâl Ayaklanmasını başlatmışlardır.

✓ Artan Rus baskılarına karşı Türkler de "Rusya Müslüman Türk Kavimlerinin Haklarını Koruma Cemiyeti"ni kurarak uluslararası alanda haklılıklarını duyurmaya çalışmışlardır.

✓ Politik ve kültürel alandaki çalışmalarını hızlandıran Türkler, 1-11 Mayıs 1917 tarihleri arasında "Bütün Rusya Müslümanlarının I. Kurultayı"ni toplamışlardır.

Sovyetlerin Türkler Üzerindeki Politikaları

- ❑ Türkler zorla Hıristiyanlaştırmaya çalışıldı
- ❑ Türk bölgelerinde Rus okulları açıldı.
- ❑ Türklerin dilleri değiştirilmeye çalışıldı.
- ❑ Türkistan ismi yasaklandı
- ❑ Türkistan beş ayrı Cumhuriyete bölündü
- ❑ Farklı lehçelerin kullanılması yaygınlaştırıldı.
- ❑ Boy ve Asabiye duyguları ortaya çıkarılmaya çalışıldı (Özbekçilik, Kazakçılık, Kırgızçılık)
- ❑ Edebiyatta milli ruhu yazan eserler yasaklandı
- ❑ Cami ve mescitler sistemli bir şekilde tahrip edildi

- ❑ Vakıfların mal ve mülklerine el konuldu
- ❑ Müslüman din adamları sürgün edildi
- ❑ Türkler ekonomik politikalar çerçevesinde göç ettirildi

Basmacı Hareketi 1918 - 1931

Hokand / Korbaşı

- ◆ HOKAND'ta başlamıştır.
- ◆ Bu hareketin başındaki kişilere KORBAŞI denir.
- ◆ İlk olarak 1918'de KORBAŞI ERGAŞ önderliğinde başladı. 1918'de Milli Hokand Hükümeti'nin Ruslar tarafından dağıtılması üzerine Basmacı Hareketi bir halk hareketine dönüştü.

Liderleri;

- ✓ Mehmet Emen Bey
- ✓ Korbaşı Parpi
- ✓ Nur Muhammed Bey

Rus Kızıl Ordusu

Rus Kızıl Ordusu ile savaştılar.

Enver Paşa

Basmacı hareketine 1921'de önderlik eden

ENVER PAŞA'dır. 4 Ağustos 1922'de mücadele sırasında şehit oldu.

- ❑ 1931'e kadar Ruslar ile mücadeleler sürdü.
- ❑ 1936'da Batı Türkistan'da SSCB'ye bağlı
  - Kazakistan - Özbekistan
  - Kırgızistan - Türkmenistan Cumhuriyetleri kuruldu.
- ❑ II. Dünya Savaşında birçok Türk Orta Asya ve Sibiry'a sürgün edildi.

Basmacı Hareketi başarıya ulaşamadı.

- ✓ Korbaşıların kendi aralarında düzenli bir birlik ve merkezî bir kumandanlık kuramamaları
- ✓ Savaşlarda tank, uçak, top ve zehirli gaz gibi silâhlar kullanan Ruslara karşı mücahitlerin makineli tüfeklerinin bile olmayışı
- ✓ Dışarıdan yardım alamamaları etkili olmuştur

JAPONYA'DAKİ GELİŞMELER

Meiji Restorasyonu 1862 – 1912

(Aydın Hükmet Çağı)

Mutsihito / Meiji (Aydın Hükümet) Restorasyonu

Japonya'da "Meiji Dönemi", 1867'de imparator olan Mutsuhito'nun 45 yıllık saltanat dönemine verilen özel bir isimdir.

1850'lerde Mutsihito tahta geçtikten sonra Japonya'yı batıya açacak köklü ve kalıcı reform süreci başlamıştır.

- ❑ Demokratik bir devlet kurmak amaçlanmıştır.
- ❑ Bu yüzden bu döneme Meiji (Aydın Hükümet Çağı) denir.
- ❑ Ancak bu reformlar önce halk ve aristokrat savaşçı bir sınıf oluşturan Samurailer tarafından tepkiyle karşılanmış fakat
- ❑ Hükümetin kararlı tutumunun sonucunda reformlar hayata geçirilmiştir.

Dönemin Önemli Gelişmeleri

- ❑ Takvim değiştirildi.
- ❑ Mutlak monarşi yerine meşruti monarşiye geçilmiş,
- ❑ Giyinme şekli batı tipine göre düzenlendi.
- ❑ Çağdaş, düzenli ordu kuruldu, subaylar eğitim için Batılı ordu ve donanma akademilerine gönderilmiştir
- ❑ 1872 de çıkarılan bir kanunla kadın ve erkek her Japon için ilköğretim zorunlu oldu.
- ❑ 1871 de ilk gazete yayınlandı.
- ❑ 1873 de mecburi askerlik sistemi kabul edildi.
- ❑ 1871 de "Daymiyo" denen derebeylik sistemine son verilerek ülke çağdaş bir şekilde idari bakımdan organize edildi.
- ❑ 1868–1898 arasındaki otuz yıllık devrede 2190 fabrika yapıldı
- ❑ Yeni Anayasa, Almanya devlet yapısı ve Fransa Anayasasına göre uyarlanmış 1889'da ilan edilmiştir.
- ❑ Kast düzeni kaldırılmış, toprak ve vergi düzeltimi gerçekleştirilmiştir
- ❑ Şintoculuk dini yaygınlaştırılmaya
- ❑ Budacılık bastırılmaya çalışılmıştır.

Japonya

- ❑ 19. yüzyıldan itibaren dışa kapalı politikasına son verdi
- ❑ ABD ve Avrupa ile ticari ilişkilerine önem verdi
- ❑ Büyük değişim içerisine girdi.
- ❑ Değişim sürecinde öz kültürünü korudu
- ❑ Körü körüne bir taklitçilik politikası izlemedi
- ❑ "Doğunun ahlakı-Batının teknolojisi" Japonların sloganı olmuştur.
- ❑ Japonya'da İmparator Meiji'nin Restorasyon döneminden sonra **1926-1989** arası **63 yıl** süren **Hirohito Diktatörlüğü** hüküm sürmüştür.

1894 Japonya / Çin Savaşı

Meiji Restorasyonu ile güçlenen Japonya 1894 yılında Kore'yi ele geçirmek için Çin'le savaşmıştır

1904 – 1905 Japon / Rus Savaşı

Japonya 1904–1905 yıllarında İngilizlerden destek alarak Mançurya'da Ruslara saldırdılar. Rusları yendiler.

Japonya / ABD / İngiltere / Almanya ilişkileri

- ❑ Japonya'nın Uzakdoğu Asya'da yeni bir güç olarak ortaya çıkması İngiltere ve ABD'nin bu ülkeyle ilişkilerine belirleyici bir etki yaptı.
- ❑ Japonya'yla ilişkilerini güçlendirmeye özen gösterdiler.

- ❑ Bu durumun etkisiyle Japonya yabancı devletlere verdiği kapitülasyonları kaldırma fırsatı bulmuştur.
- ❑ Dünya Savaşı'nda bu durumdan yararlanarak Alman sömürgelerini ele geçirmeyi başardı.

☞ Pozitif Politika

Japonya'nın, askeri güce dayalı olarak yayılma politikasına verilen isimdir.

İTALYA'DA FAŞİZM

☞ Kara Gömlekliler

- ◆ İtalya'da Faşist partiye bağlı radikal gruptur.
- ◆ 1922'de işçi grevinin ekonomiyi felce uğratması sonucu Faşist partinin Kara Gömleklileri Napoli'den Roma'ya yürüdü.
- ◆ Darbe yapılmasından çekinen hükümet istifa etti.
- ◆ İtalya Kralı 30 Ekim 1922'de başbakanlığa Mussolini'yi atamak zorunda kaldı.

☞ 1922 Mussolini // Duçe (önder) / Faşist Parti

- Ağustos 1922'de işçilerin genel greve gitmeleri üzerine, 28 Ekim 1922'de, Mussolini yönetiminde Faşist Partisi Roma üzerine yürüdü.

- ❑ Hükümet, çekilmek zorunda kaldı.
- ❑ Kral III. Vittorio Emanuel de, 30 Ekim 1922'de, Başbakanlığa Mussolini'yi getirdi.
- ❑ Böylece İtalya'da Faşist yönetim kurulmuş oldu.

☞ Mare Nostrum / Bizim Deniz

- ◆ 1922'de iktidara gelen Mussolini, ilk olarak ülkedeki demokratik uygulamalara son vermiştir.
- ◆ Öte yandan dış politikada ise, Akdeniz çevresinde sömürge kurmaya yönelik Mussolini, " Sürekli barış mümkün ne de faydalıdır.
- ◆ Sadece savaş insan enerjisini en yüksek gerilimde tutar" ve Akdeniz'e "Bizim Deniz" (Mare Nostrum) diyerek Roma İmparatorluğu'nu yeniden meydana getirmeyi hedeflemiştir.

☞ 1926 Scala Nutku

İtalya'da Faşist Lider Benito Mussoli'nin 1926'daki nutkudur.

" Her şey devlet içinde ve devlet için, hiçbir şey devlet dışında ve başka bir şey için değildir. (...) Birey devletle uyumlu olduğu ölçüde önemlidir."

ALMANYA'DA NAZİZİM

- ❑ 1918 Kasım ayı başlarında askeri bir ayaklanma olmuş, 9 Kasım 1918'de İmparatorluğa son verilerek, Cumhuriyet ilan edilmiş ve 11 Kasım'da da mütareke imzalanmıştı
- ❑ İç politika ve ekonomik yönlerden tam bir kargaşa ve çöküntü içine düşmüştü. Ülke bu durumda iken, 28 Haziran 1919'da, Versailles Antlaşması imzalandı.

☞ 11 Ağustos 1919 Weimmar Anayasası

I. Dünya Savaşı sonrası Almanya'da demokratik düzene geçilmek için kabul edilen anayasadır

☞ 13 Mart 1920 Kapp Darbesi

- Amerika doğumlu bir gazeteci olan Wolfgang Kapp'ın önderliğinde Erhardt Tugay'ının Berlin'de 13 Mart 1920'de yönetimi ele geçirerek Kurucu Meclisi dağıttıklarını ilan ettikleri darbedir.

- ❑ Kapp Darbesi Berlin'deki işçi ve memurlarını genel grevi nedeniyle başarısız oldu.
- ❑ Ancak Almanya'da militarist hareketlerin başladığını gösterdi.

☞ 1923 Rhur İşgali

Fransızlar da, 1923 yılında, Almanların savaş tazminatı ödemeyişlerini bahane ederek Rhur bölgesini işgal ettiler.

- ❑ Bu dönemde Alman ekonomisinde hiper enflasyon hâkimdi.

1 Litre Süt: 340 milyar mark

1 Kilo Ekmek: 580 milyar mark

1 Kilo Et: 2,6 trilyon mark

☞ 11 Ağustos 1919 Weimmar Anayasası

I. Dünya Savaşı sonrası Almanya'da demokratik düzene geçilmek için kabul edilen anayasadır

☞ Nazizm

Almanya'da Ari ırkını 'Germenlerin' üstün ırk olduğunu ileri süren, aşırı milliyetçi ve saldırgan ideolojidir.

☞ Nasyonal Sosyalist Parti / Hitler

Nasyonal - Sosyalist Parti (Nazi Partisi) iktidara geldi.

Cumhurbaşkanı Hindenburg, 30 Ocak 1933'te, başbakanlığa Hitler'i atadı.

Böylece Nazi Partisi iktidara gelmiş oldu.

☞ SA / SS

Nazi Partisi, kendisine askerî güç olarak "SA" denen hücum kolları ile "SS" denilen savunma kolları oluşturmuştur.

☞ Gestapo

Ülkeyi her yönüyle ele geçiren Nazi Partisi, "Gestapo" adı verilen gizli bir polis teşkilâtı kurarak halkın her türlü faaliyetini kontrol altına almıştır.

☞ Hitler / Führer: Lider

- "Führer" lakaplı Hitler "Nasyonal-Sosyalist akım onu bugünkü dar yurdundan çıkarıp yeni topraklara doğru yürütmek cesaretini göstermek zorundadır." diyerek dış politika hedeflerini ortaya koydu.

- ❑ Nazi Partisi, Alman ırkının üstünlüğünü (Halk Toplumu) savunmuştur.
- ❑ Nazi Partisi, "Hayat Sahası" ilkesini gerçekleştirmeyi, yani Almanların yaşamadığı ancak Hitlerin ele geçirmeyi düşündüğü yerlerin sınırlara dâhil edilmesini amaçlamıştır.

Lebensarum / Hayat Sahası

Versailles ve St. Germain Antlaşmalarının kaldırılmasını, Almanya'nın sınırları dışında kalmış bulunan bütün Almanların birleştirilmesini ve bir tek devlet altında toplanmasını, «Hayat alanı» (Lebensarum) elde etmeyi esas almıştı.

- ❑ Hitler, baskı ile Reichstag'dan dört yıl süreyle olağanüstü yetkiler aldı.
- ❑ Bununla, tam anlamıyla bir diktatörlük yönetimi kurmak için harekete geçti.
- ❑ İlk iş olarak da diğer partileri kapattı.
- ❑ Alman ulusunun ekonomik, kültürel ve sosyal hayatını kontrol altına aldı.
- ❑ 1934'te kurulan "Adolf Hitler Okulları"nda parti için propagandacılar yetiştirilmiştir.
- ❑ Versailles Antlaşmasının koyduğu sınırlayıcı durumu ortadan kaldırdı.
- ❑ Arkasından, askersiz alan olan Ren bölgesini işgal etti.
- ❑ Bu da Avrupa'da yeni siyasi sorunlara yol açtı

İSPANYA / Franco

1936 – 1939 Milliyetçiler / Cumhuriyetçiler

- ◆ 17 Temmuz 1936 – 1 Nisan 1939 tarihlerinde İspanya'da milliyetçiler ile cumhuriyetçiler arasında iç savaş yaşanmıştır.
- ◆ İç savaş, 1 Nisan 1939'da milliyetçilerin zaferi ile sonlanmıştır.
- ◆ Savaşın sonucunda İspanya'da Franco'nun, 1975'deki ölümüne kadar sürecek olan, diktatörlüğü dönemi başlamıştır.

BM → İspanya ile ilişkisini kesti

- ✓ İktidara gelen Franco yönetimi ilk dönemlerde Batılı devletler tarafından dışlandı. II. Dünya Savaşı'ndan sonra BM, İspanya ile ilişkisini kesti.
- ✓ Soğuk Savaş döneminde kutuplaşmanın önem kazanması Batılı devletleri İspanya'ya yakınlaştırdı

1955 / BM, 1958 / AEİT, 1982 / NATO

İspanya 1955'te BM'ye, 1958'de Avrupa Ekonomik İş Birliği Teşkilatına, Franco diktatörlüğü yıkıldıktan sonra 1982'de NATO'ya alınmıştır.

ÖNEMLİ GELİŞMELER

Milletler Cemiyeti 10 Ocak 1920

ABD, Üye değil

Türkiye, Yunanistan teklifi / İspanya daveti ile 18 Temmuz 1932'de üye oldu

- ◆ Dünya Savaşı'nın ardından ABD Başkanı Wilson'un çabaları sonucunda dünyada yeni bir savaşın çıkmasının önlenmesi ve barışın korunması amacıyla Milletler Cemiyeti'nin kurulması amaçlandı.
- ◆ Paris Barış Konferansı'nda statüsü belirlenen Milletler Cemiyeti 10 Ocak 1920'de Cenevre'de kuruldu.
- ◆ ABD, Senatonun reddi üzerine üye olmadı
- ◆ Türkiye, Yunanistan'ın teklifi ve İspanya'nın resmi daveti ile 18 Temmuz 1932'de üye oldu. Cemiyetin üye sayısı 63'e kadar çıkmıştır.
- ◆ 20 yıl süreyle dünya milletlerine hizmet veren bu cemiyet tüm çabalara rağmen İkinci Dünya Savaşı'nın çıkmasını engelleyememiştir.

☞ Dawes Planı 30 Kasım 1923

- ◆ Almanya'nın galip devletlere ödeyecek olduğu tazminatın ABD'li siyasetçi ve maliyeci Dawes başkanlığındaki komisyon tarafından Almanya'nın ekonomik dengelerini bozmadan ödemesini öngörüyordu.
- ◆ Bu planın yürürlüğe girmesinin ardından Locarno dönemi geldi.

☞ 1 Aralık 1925 Locarno Antlaşması

Almanya / Fransa: Güven Paktı

- ◆ Almanya, tamirat ve tazminat sorununda Fransa ile iyi ilişkiler kurarak, kolaylıklar sağlamak istiyordu.
- ◆ Bu nedenle Alman Hükümeti, Şubat 1925'te, Fransa'ya bir nota göndererek, bir karşılıklı güvenlik paktı kurulmasını önerdi
- ◆ Bunun üzerine Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya, Belçika, Polonya ve Çekoslovakya arasında, 5 Ekim 1925'te, Locarno'da bir konferans toplandı. Görüşmeler sonunda, 16 Ekim 1925'te, Locarno Antlaşması hazırlandı ve bu 1 Aralık 1925'te, Londra'da imzalandı.
- Locarno Antlaşması'yla Almanya batı sınırlarının kesinliğini kabul ederken Polonya ve Çekoslovakya sınırlarının kesinliğini garanti etmemiştir.
- Buna karşı Fransa'nın Polonya ve Çekoslovakya ile ikili antlaşmalar imzalayarak onlara yardım edeceğini kabul etmesi antlaşmanın zaafı içerdiğini gösterir.

Maneviyat bir lüks değil, ihtiyaçtır.

Gautama Buddha

☞ 27 Ağustos 1928 Briand – Kellog Paktı

Türkiye ve Sovyetler Birliği Katıldı

- ◆ Locarno Antlaşmasıyla kendini tam olarak güvende hissetmeyen Fransa 1927'de de, ABD'ye aralarında hiçbir zaman savaş etmeyeceklerine dair ebedi barış paktı yapılmasını önerdi
- ◆ ABD, bu öneriyi Amerika'nın sadece Fransa ile değil, bütün dünya devletleriyle böyle bir paktın yapılmasından yana olduğunu bildirdi.
- ◆ Dış İşleri Bakanı Kellog'un bu öneriyi İngiltere, Almanya, İtalya ve Japonya'ya da bildirmesi üzerine 27 Ağustos 1928'de Paris'te, Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Almanya, İtalya, Japonya, Polonya, Çekoslovakya ve Belçika arasında Kellog Paktı imzalandı.
- ◆ Türkiye ve Sovyetler Birliği ve resmi olarak 8 Temmuz 1929'da katıldı.
- ◆ İmzası olan devletler, niteliği ve kökeni ne olursa olsun, aralarındaki anlaşmazlıkların çözümlenmesi için, yalnız barış yollarına başvurmayı kabul etmişlerdir.

24 Ekim 1929 DÜNYA EKONOMİK BUHRANI / Kara Perşembe

- 1929 yılında Amerika'da başlayan ve tüm dünyayı uluslararası ekonomik durgunluk ve krize denir.

KRİZİN SEBEPLERİ

☞ Holdingler

Amerikan ekonomisinin büyük bölümünün holdinglere dayanması

Bankacılık Sistemi

Bankacılık sisteminin kötü yapılandırılmış olması, şirket ve bankalarda yeterli denetimin yapılmaması

Başkan Hoover'in tecrübesizliği

Başkan Hoover yönetiminin tecrübesiz olmasından dolayı krize zamanında ve etkili şekilde müdahale edememesi

ABD Kredileri

Amerika'nın o dönemde dünyanın en önemli kredi veren ülke durumunda bulunması ve I.Dünya Savaşı'nda verdiği kredileri geri alamaması

KRİZİN GELİŞİMİ

- ❑ New York Borsası 1928 yılının başından 1929 yılı Ekim ayının başına kadar olan süreçte gittikçe yükseliyor ve yüksek fiyat/kazanç oranı getiriyordu
- ❑ Ancak 3 Ekim 1929 tarihine gelindiğinde, yukarıda sayılan sebepler doğrultusunda borsanın ilerlemesi durmuş hatta birkaç büyük holdingin hisse senetleri düşmüştü
- ❑ Bu düşüş 21 Ekim günü yabancı yatırımcıların hisse senetlerini ellerinden çıkarmalarıyla hızlandı ve "Kara Perşembe" olarak anılan 24 Ekim 1929 Perşembe günü borsa dibe vurdu.
- ❑ Bu hızlı çöküş 4,000 kadar bankanın batmasına, birçok insanın mal varlığını kaybetmesine sebep oldu.
- ❑ Amerikan ekonomisini vuran bu kriz Amerika'nın ithalat ve ihracat yaptığı ülkeleri ve dünya bankacılık sistemini de olumsuz yönde etkileyince krizin etkileri önce Avrupa'yı daha sonra tüm dünyayı vurdu.

KRİZİN SONUÇLARI**İşsizlik**

Bunalım dünyada 50 milyon insanın işsiz kalmasına, yeryüzündeki toplam üretimin %42 oranında ve dünya ticaretinin de %65 oranında azalmasına neden olmuştur.

1929'dan SSCB çok etkilenmedi

- ✓ 1929'da başlayan Dünya Ekonomi Buhranından Sovyetler Birliği çok fazla etkilenmemiştir.
- ✓ Geniş çaplı bir planlama ile ekonomisini büyüten SSCB oldukça güçlenmiştir.

KRİZ SONRASI TÜRKİYE'nin UYGULAMALARI**Keynesyen Politika (Devletçi Ekonomi)**

- ◆ Keynesyen Politika (Devletçi ekonomi) önem kazandı
- ◆ Dış ticaret ve döviz üzerinde devlet denetimi arttı.
- ◆ İthalata kısıtlamalar getirildi

Kuşkular en kötü gerçeklerden daha zalimdir.

Moliere

Koruyucu gümrük kanunu

- ◆ Koruyucu gümrük kanunu çıkarıldı. (Gümrük vergileri yükseltildi.)
- ◆ 1930'da ihraç edilen fındık ve yumurtadan başlayarak ihraç edilen mallarda kalite kontrol uygulaması başlatıldı.

1933 Kliring

1933 sonrası Kliring (Malını alanın malını al) ve takas sistemi uygulandı.

Tasarruf / Yerli Malı / Türk Ofisi / MİTC / 1. Beş Yıllık Kalkınma Planı

- ◆ Halk tasarrufa teşvik edildi.
- ◆ Yerli malı kullanımına önem verildi. Afişler basıldı.
- ◆ Türk Ofisi kuruldu. (Kalite kontrolü için)
- ◆ Uluslararası ticaret ve ödeme konularında anlaşmalar hazırlandı.
- ◆ Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti kuruldu. (Başkanı, TBMM Başkanı Kazım Özalp)
- ◆ 1933'te I. Beş Yıllık Kalkınma planı uygulandı.

Hoover / Roosevelt / New Deal

- ◆ 1929 Ekonomik Krizinden sonra Hoover'n yerine başkan olan ABD Başkanı Roosevelt
- ◆ ABD Başkanı olan Roosevelt tarafından ortaya konulan krizden kurutulmuş çaresinin adı NEW DEAL (Yeni düzen)

1933 New Deal Projesi

(Yeni Anlaşma)

Hoover tecrübesizliği / Roosevelt / New Deal

- ◆ Amerika'da durum: 4,2 milyar dolar ABD borsasında yok oldu.
- ◆ Amerikalılar bu çöküşün faturasını Başkan Hoover'e kestiler.
- ◆ 1933'te Başkan Roosevelt ekonomik sistemde köklü değişiklikler vadeden "New Deal" projesi ile iş başına geldi.
- ◆ Bu planla ilk kez devlet ekonomiye müdahale ediyordu.
- ◆ Bu doğrultuda ilk kez Merkez Bankası kuruldu.
- Devletin ekonomik ve sosyal alanda daha etkin olmasını sağlar
- Planlı ekonomiye geçilmesini savunur.
- Çalışma yaşamının çalışanlar lehine düzenlenmesini öngören siyasi ve ekonomik Liberal anlayıştır.
- Tarım alanında çalışmalara hız verildi.
- Devlet harcamaları dengelendi
- Çalışma saatleri azaltıldı
- İşsizlik sorunu halledilmeye çalışıldı.

1930 Young Planı

- ◆ Almanya'nın I. Dünya Savaşı'nda neden olduğu yıkımdan dolayı ödemesi gereken borçların, 1929'da yapılan plan dâhilinde ödenmesinin tasarlandığı plandır.

- ◆ Plan 1929'da yazılı hale getirilmiş ve 1930 yılında resmen yürürlüğe girmiştir
- ◆ Planı ABD'li hukukçu ve diplomat Owen D. Young hazırladığı için, bu planın ismi "Young" olarak kalmıştır.
- Almanya'nın itilaf devletlerine ödemesi gereken ağır borçlar, daha önce yapılan antlaşmaların gözden geçirilmesini ve ödeme kolaylıklarının sağlanmasını zorunlu hale getirmiştir.
- Bu plan önceleri özellikle Birleşik Krallık'ın tepkisini çekti. Ancak daha sonraları, yapılan konferansların da etkisiyle plan tüm itilaf devletleri bazında kabul görmüştür.
- Planın diğer bir özelliği, asıl itibarıyla Dawes Planı'nın bir biçimlendirmesi olmasıdır.
- Amerika'da ilk kez Merkez Bankası kuruldu.
- Devlet ekonomiye müdahale etmeye başladı

Dönemin Önemli Olayları

☞ Mein Kampf

Adolf Hitler, Mein Kampf'ı (Kavgam) yayımladı

☞ Batı Cephesinde bir şey yok

1929 Alman romancı Erich Maria Remarque'nin "Batı cephesinde yeni bir şey yok"adlı romanı yayımlandı.

Bu eserde Remarque savaşın mutlak kötülüğünü 19 yaşındaki bir askerin gözünden anlatır.

☞ 1927 Caz Şarkıcısı

- ◆ 1895 yılında Lumiere kardeşlerin ilk filmi göstermelerinden beri sessiz sinema gündemdedi
- ◆ İlk sesli film 1927'de çekilen, şarkıcı Al Jolson'un oynadığı Caz Şarkıcısı'dır.
- ◆ Sesli sinemanın ortaya çıkışıyla birlikte izleyici sayısında büyük bir artış oldu.
- ◆ ABD'de sinema sanayisi kısa sürede sesli sinema teknolojisine geçti.

☞ Edwin Hubble

Amerikalı Edwin Hubble, Samanyolu'ndaki yıldızları saptadı ve başka galaksiler olduğunu ispatladı.

☞ Salvador Dali / Sürrealizm

- ◆ Düşüncenin aklın denetimi olmadan, ahlak gibi engelleri hiçe sayarak ortaya konulması, mantık, töre, din, toplumsal baskılar olmadan resme yön vermektir.
- ◆ SALVADOR DALİ önemli temsilcisidir.

Dünyadaki Gelişmeler

- 1895** İlk sessiz sinema (Lumiere kardeşlerin ilk filmi)
- 1916** Genel Görelilik Teorisi
- 1919** Nükleer Protonun bulunması
- 1920** ABD'de ilk radyo yayınının yapılması
- 1921** Tüberküloz'a karşı BCG aşısı
- 1922** İnsülinin ayrıştırılması

1926 İlk başarılı roket denemesi

1927 İlk sesli sinema

1929 Penisilin bulunması

1931 Pozitif Elektron bulunması

1932 Elektron mikroskobunun geliştirilmesi

1934 Pozitif nötronun bulunması

1935 Radarın geliştirilmesi

1939 Uranyum fizyonu

Albert Einstein 1879 - 1955

- ❑ 1922'de Nobel Fizik Ödülü'nü kazandı.
- ❑ Özel Görelilik Teorisi (1905), Görelilik (İngilizce çevirileri (1920 ve 1950), Genel Görelilik Teorisi (1916), Brown Devinimi Teorisi Üzerine Araştırmalar (1926), ve Fiziğin Evrimi (1938)
- ❑ Yabancı ülkelere birçok gezi yapmakla birlikte 1933'e kadar Berlin'de yaşadı.
- ❑ Almanya'da yönetime gelen Nasyonal Sosyalist (Nazi) rejimin ırkçı tutumu nedeniyle, Almanya'dan ayrıldı.
- ❑ Fransa, Belçika ve İngiltere üniversitelerinde ders verdi.
- ❑ Son olarak Amerika Birleşik Devletleri'ne giderek Princeton Üniversitesi kampüsünde profesör oldu.
- ❑ 1940 yılında Amerikan yurttaşlığına geçti. 1955'te Princeton'da öldü.
- ❑ Söylediği güzel bir söz vardır.

" Ben atomu iyi bir şey için keşfettim, insanlar atomla birbirlerini öldürüyorlar."

Büyük bir servet, büyük bir köleliktir

Seneca

İKİ DÜNYA SAVAŞI ARASI TÜRK DIŞ POLİTİKASI

18 Temmuz 1932 Milletler Cemiyetine giriş

- ◆ Davet üzerine üye olan tek ülke Türkiye'dir.
- ◆ 1932 Temmuz'unda İspanya'nın teklifi, Yunanistan'ın desteğiyle Türkiye Milletler Cemiyeti'ne üye olmuştur (18 Temmuz 1932).
- ◆ Böylece " Yurtta sulh, cihanda sulh" ilkesi için önemli bir adım atılmıştır.

- ❑ Milletler Cemiyeti, büyük devletlerin çıkarlarını koruduğundan Türkiye, cemiyete girmeyi düşünmemiştir.
- ❑ Musul Meselesinde Milletler Cemiyeti İngiltere'ye taraf olmuştur.
- ❑ Ancak 1930'lu yılların başından itibaren İngiltere ve Fransa'yla ilişkilerin normalleşmeye başlaması, uluslararası alanda işbirliğine verilen önemin artmasından dolayı Milletler Cemiyeti'ne üyeliğe olan isteksizliği ortadan kaldırmıştır.

9 Şubat 1934 Balkan Antantı

Türkiye / Yunanistan / Romanya / Yugoslavya

- ◆ 1933'te Almanya'da Nazilerin iktidara gelmesi ile Balkanlar'da Almanların tehdidi arttı
- ◆ İtalya ile Almanya arasında kurulan ittifakın Balkanlardaki devletleri tehdit etmesi üzerine Türkiye, Yunanistan, Romanya ve Yugoslavya arasında işbirliği sağlandı.

- ❑ 9 Şubat 1934'te yapılan ittifakla Balkan Antantı kuruldu.
- ❑ Türkiye, Batı sınırlarını güvence altına alma konusunda önemli bir adım attı.

Balkan Antantına göre;

- ✓ Devletler birbirlerinin toprak bütünlüğün tanıyacak ve birbirlerinin içişlerine karışmayacaktır.
- ✓ Ayrıca birbirlerine haber vermeden herhangi bir Balkan devletiyle siyasi bir antlaşma yapmayacaklarını kararlaştırmışlardır.

Ocak 1936 Akdeniz Paktı

İngiltere → Türkiye / İspanya / Yunanistan / Yugoslavya

- ◆ İtalyanların 1936 yılı civarında Avrupa ve orta doğudaki olumsuz etkinliklerinin artması üzerine, Fransa ile anlaşan İngiltere, bir İtalyan saldırısı karşısında Türkiye, Yugoslavya, Yunanistan ve İspanya'ya garanti verdi.
- ◆ İspanya bunu reddetti. Diğer ülkeler bu garantiyi kabul etti. Bu üç devlet de İngiltere'ye garanti verdi. Buna Akdeniz Paktı adı verilmiştir.
- ◆ İngiltere'yle olan ilişkilerin gelişimi açısından önemli bir antlaşmadır.

20 Temmuz 1936 Montrö Boğazlar Sözleşmesi

- Avrupa'daki savaş tehlikesine karşı Türkiye, 10 Nisan 1936'da Boğazlar üzerindeki sınırlamaları kaldırmak amacıyla Lozan Antlaşması'nı imzalayan devletlere birer nota gönderdi.

- ❑ Türkiye, egemenlik haklarının korunması için Boğazlarla ilgili hükümlerin düzeltilmesini istemiştir. İstek ilgili devletler tarafından olumlu karşılanmıştır.
- ❑ İsviçre'nin Montreux (Montrö) şehrinde bir konferans toplandı(22 Haziran 1936).
- ❑ Türkiye, İngiltere, Fransa, Sovyetler Birliği, Japonya, Yunanistan ve Yugoslavya devletleri katıldı.
- ❑ Konferans sonunda MONTRÖ BOĞAZLAR SÖZLEŞMESİ imzalandı (20 Temmuz 1936)
- ❑ İtalya'da iki yıl sonra bu sözleşmeyi tanımıştır.
- ❑ Boğazlarda asker bulundurulması ile Türkiye'nin Doğu Akdeniz'de önemi artmış ve milletlerarası dengede önem kazanmıştır.
- ❑ Egemenlik haklarımızı sınırlandıran hükümler kaldırılmıştır.
- ❑ Lozan'da kurulan Boğazlar Komisyon'un tüm yetkileri Türkiye'ye devredildi.
- ❑ Ancak Türkiye'nin Boğazlarda tek başına söz hakkına sahip olması II. Dünya Savaşı'ndan sonra Boğazlarda üs sahibi olmak isteyen SSCB ile Türkiye arasındaki ilişkileri olumsuz etkilemiştir.

Eylül 1937 Nyon Konferansı

Türkiye'nin, İspanya iç savaşı sırasında Akdeniz'deki denizaltı korsanlığı meselesinin ele alındığı Eylül 1937'deki katıldığı konferanstır.

Gülümseydiğim sürece kimse içimdeki acıları göremez.

La Edri

1939 Hatay Meselesi

Türkiye / Fransa / Suriye

20 Ekim 1921 Ankara Antlaşması

7 Temmuz 1939 TC'nin Vilayeti

- ❑ Kurtuluş Savaşı sırasında 20 Ekim 1921'de Fransa ile imzalanan Ankara Antlaşması'na göre Hatay ve İskenderun için özel bir yönetimin kurulması kabul edilmiş idi.

Fransa, Suriye'den çekilirse;

- ✓ Hatay ve İskenderun'un kendi geleceklerini belirleme hakları olacak
- ✓ Türk parası kullanılacak
- ✓ Türkçe resmi dil olacaktır.

- ❑ Fransa, Alman tehdidi nedeniyle Avrupa politikasına ağırlık vermek zorunda kalınca 1936'da Suriye ve Lübnan'dan mandasını kaldırdı.
- ❑ Mustafa Kemal Atatürk, Milletler Cemiyeti ve Fransa'ya bir nota vererek Hatay'ın durumunun yeniden ele alınmasını ve Hatay'a bağımsızlık verilmesini istedi.
- ❑ Hatay'ın geleceğinin belirlenmesi için halkoyu yapılmasına karar verildi. Yapılan halk oylamasından sonra 2 Eylül 1938'de Bağımsız Hatay Cumhuriyeti kuruldu.

Var olmak susamadan içmek gibi bir şeydir.

Jean Paul Sartre

Hatay Devleti kurulduktan bir yıl kadar sonra

- ✓ 29 Haziran 1939'da, son toplantısını yapan Meclis'in oy birliğiyle verdiği kararla, Türkiye'ye katılmıştır.
- ✓ 30 Haziran 1939'da TBMM bu kararı onadı.
- ✓ 7 Temmuz 1939'da almış olduğu kararla Hatay'ı Türkiye Cumhuriyetinin vilayeti kabul etti.

ATATÜRK

"40 asırlık Türk yurdu düşman elinde esir kalmaz." sözünü, HATAY için söylemiştir."

ATATÜRK

"Bence, dün olduğu gibi yarın da, Avrupa'nın geleceği Almanya'nın alacağı duruma bağlı bulunacaktır. Olağanüstü bir dinamizme sahip olan 70 milyonluk çalışkan ve disiplinli ulus, üstelik ulusal hırsını kamçılatabilecek siyasi bir akıma kendisini kaptırdı mı, er geç Versay Antlaşması'nı yok sayacaktır."

Aletlerin en faydalısı kalemdir. Bir şişe mürekkep bir külçe altından hayırlıdır.

İbn-i Sina

SON BİLİNMESİ GEREKENLER

☞ **Kübizm**

- ◆ Sert ve köşeli parçalar ve geometrik figürlerle yapılan resimlerdir. Eşyanın tek bir boyutu olmadığını, yüzeyleri kadar biçimi olduğunu bunun da en iyi geometrik şekillerle olduğunu savunan akımdır.
- ◆ Picasso önemli temsilcisidir.

☞ **Guernica**

- ◆ İspanya'nın iç savaşını anlatan Picasso'nun ünlü eserinin adıdır.

☞ **Atatürk / Nobel Barış Ödülü**

- ◆ Atatürk, Nobel Barış Ödülü'ne VENİZELOS / YUNANİSTAN 1934 tarafından aday gösterildi.

☞ **Charlie Chaplin**

- ◆ 1936'da MODERN ZAMANLAR filminde makineleşmeye ve çalışma ilişkilerine karşı gelip Hitler'i eleştiren kişidir.

☞ **Jesse Owens**

- ◆ 1936 Berlin Olimpiyatlarında 100m, 200m ve 4 * 100 m yarışmalarında birinci olan siyahi sporcudan dolayı stadı terk etti. Tarihte Hitleri " STADYUM'dan kaçan adam" olarak adam olarak tanıtan siyahi sporcudur.

☞ **Kristal Gecesi**

- ◆ Almanya'nın 1938'de Yahudilere ait ev, işyeri ve sinagoglara yapılmış kanlı ve ölümcül saldırılardır.

☞ **Schindlerin Listesi / Piyanist**

1993'te Steven Spielberg yapımı olan SCHINDLER'İN LİSTESİ Yahudilerle ilgilidir. Oscar kazanmıştır. PİYANİST filmi de bu dönemi anlatır.

Okyanusta ölmez de insan, gider bir kaşık sevda da boğulur.

Cemal Süreya

